

هوالشافی

آشنایی با سرطان کبد که شیوعش در مردان دو برابر زنان است

توجه: این مطالب جنبه اطلاع رسانی دارد و توصیه می شود حتما با پزشک معالج خود مشورت فرمائید.

{دکتر طاهره یزدانی} پژوهشگران سرار جهان در حال تحقیق و بررسی در مورد علل سرطان کبد هستند. در حال حاضر هیچ کس به درستی تمام واقعیت های سرطان کبد را نمیداند، اما دانشمندان دریافته اند عده ای از مردم که در معرض عوامل خطر خاصی قرار دارند، بیش از دیگران به سرطان کبد مبتلا می شوند.

علل سرطان کبد

عفونت مزمن کبد (هیپاتیت): ویروس های خاصی می توانند کبد را گرفتار کنند. از شایع ترین عوامل عفونت مزمن که عامل خطر ابتلا به سرطان کبد هستند، میتوان هیپاتیت B و هیپاتیت C را نام برد. این ویروس ها از طریق خون (مثلا از راه سرنگ آلوده) یا تماس جنسی از فردی به فرد دیگر و از مادر مبتلا به جنین منقل می شوند. پس از سالیان متمادی آلودگی با این ویروس، احتمال بروز سرطان کبد بیشتر می شود.

سیروز: در سیروز سلول های کبد از بین میرود و جای این سلول ها را بافت جوشگاهی (بافت اسکار) میگیرد. سیروز به دلایل مختلف از جمله مصرف زید الکل، مصرف برخی داروها، تماس با برخی مواد شیمیایی و الودگی با برخی از ویروس ها یا انگل ها ی خاص ایجاد می شود. تقریبا 5 درصد بیماران مبتلا به سیروز، به سرطان کبد مبتلا می شوند و حدود 50 درصد بیماران که سرطان کبد دارند، قبل از آن دچار سیروز بوده اند. **آفلاتوکسین:** آفلاتوکسین ماده مضرى است که از کپک زدن مواد غذایی به وجود می آید و معمولا روی آجیل و حبوبات تشکیل می شود.

جنس مذکر: مردان دو برابر زنان به سرطان کبد مبتلا می شوند.

سابقه خانوادگی: احتمال ابتلا به این بیماری در کسانی که در اقوامشان فردی مبتلا به سرطان کبد بوده، بیشتر است.

سن: سرطان کبد در افراد مسن بیشتر از جوانان دیده می شود

مصرف قرص های ضد بارداری خوراکی

استروئید های آنابولیک: برخی ورزشکاران برای افزودن بر حجم عضلاتشان

مناطق خاص جغرافیایی: سرطان کبد بخصوص در آفریقای جنوبی و آسیای جنوب شرقی شایع است.

هر چه تعداد عوامل خطر در فردی بیشتر باشد، احتمال ابتلا در وی بیشتر است، ولی این بدان معنی نیست که حتما آ فرد به سرطان کبد مبتلا می شود.

نشانه های سرطان کبد

در مراحل اولیه هیچ علامتی دیده نمی شود اما با رشد سرطان نشانه هایی بروز می کند:

- یک توده سفت در قسمت بالا و سمت راست شکم، درد در قسمت بالا و راست شکم که می تواند به پشت یا شانه هم تیر بکشد
کاهش وزن و بی اشتهاى بدون توجیه، گاهی زرد شدن پوست و چشم و تیرگی ادرار (زردی)، احساس ناراحتی و پری در شکم
که شبیه حالتی است که انگار ماهیچه دچار کشیدگی شده باشد. تهوع و استفراغ، پایین افتادن قند

خون (ضعف، تعریق، گرسنگی، لرزش و سردرد)، ضعف و خستگی مفرد، تب، آب آوردن شکم (آسیت)، بزرگ شدن طحال و مستعد شدن به خونریزی گوارشی و سلیر اعضا.

این نشانه‌ها صرفاً نشانه سرطان کبد نیست و سایر بیماری‌های کبدی و غیر کبدی هم می‌توانند این نشانه‌ها را ایجاد کنند، اما اگر فردی این نشانه‌ها وجود دارد باید به پزشک مراجعه کند تا وی مشکل را تشخیص دهد و در صورت لزوم آن را درمان کند.

تشخیص سرطان کبد

اگر بیمار نشانه‌هایی نفع سرطان کبد داشته باشد، پزشک باید بر حسب نیاز اقدام‌هایی انجام دهد.

معاینه بالینی: پزشک با لمس شکم برای معاینه کبد، طحال و سایر اعضای مجاور، بوجود توده یا تغییراتی در اندازه یا شکل اعضا پی می‌برد. پزشک همچنین وجود آسیب (تجمع مایع در شکم) را نیز بررسی می‌کند و با معاینه پوست و چشم به دنبال علائم زردی در بیمار می‌گردد.

آزمایش خون: آزمایش‌های متعددی برای پی بردت به مشکلات کبدی وجود دارد. این آزمایش‌ها می‌توانند میزان آلفا-فیتو پروتئین (AFP) را که میزان بالای آن علت ابتلا به سرطان کبد است، نشان دهند سایر آزمایش‌های کبدی نیز می‌توانند کارکرد کبد را نشان دهند.

سی تی اسکن: ممکن است برای نمایش دقیق کبد، ماده حاجب نیز به بیمار داده شود. به کمک سی تی اسکن، پزشک می‌تواند تومور کبد یا سایر اعضا را مشاهده کند.

اولترا سونوگرافی

ام. آر. آی (MRI)

آنژیو گرافی: برای انجام آنژیوگرافی، ماده حاجب را داخل عروق تزریق می‌کنند تا هنگام تصویر برداری، عروق کبدی نمایان شوند. به این تریب آنژیو گرام، تومور کبد را نشان می‌دهد.

بیوپسی: در این روش از قسمت بافت کبد نمونه برداری می‌شود تا پاتولوژیست با میکروسکوپ بتواند سلول سرطانی آن را بیابد.

در حال حاضر درمان سرطان کبد به شرطی امکان پذیر است که در مراحل اولیه (پیش از گسترش بیماری) تشخیص داده شود و بیمار از آمادگی و سلامت جسمانی کافی برای انجام عمل جراحی برخوردار باشد. البته درمان‌های غیر جراحی نیز می‌توانند باعث کنترل بیماری و طول عمر بیشتر و احساس سلامت در بیماران شوند. وقتی امکان درمان سرطان کبد یا کنترل آن وجود ندارد، بیمار و پزشک درمان تسکینی را انتخاب می‌کنند. این درمان‌ها باعث بهبود کیفیت زندگی و کاهش درد و سایر عوارض بیماری می‌شوند.

کنترل سرطان کبد با روش‌های درمانی موجود بسیار مشکل است. انتخاب روش درمان سرطان کبد به وضعیت کبد (تعداد، اندازه و محل تومورها) و گسترش سرطان به خارج از کبد بستگی دارد. دیگر وامل مهم در انتخاب نوع درمان عبارتند از: سن بیمار و وضعیت کلی سلامت وی، نگرانی‌های بیمار در مورد درمان و عوارض جانبی احتمالی و ارزشهای شخصی او. معمولاً مهمترین عامل در انتخاب نوع درمان سرطان کبد، مرحله بیماری است. مرحله بیماری به اندازه تومور، وضعیت بیماری و گسترش بیماری به خارج از کبد بستگی دارد.

سرطان موضعی و قابل برداشت

سرطان کبد موضعی وقابل برداشت ، مرحله ای ازبیماری است که دران میتوان تومور را با عمل جراحی خارج کرد. در این مرحله ، هنوز بیماری به غدد لنفاوی اطراف یا سایر قسمت های بدن گسترش نیافته عملکرد کبد هم طبیعی است. ممکن است پزشک بخش کوچکی از کبد، یک لوب کامل یا حتی قسمت بزرگتری از کبد را خارج کند.

قسمتی از بافت سالم کبد که در بدن باقی می ماند به تدریج وظیفه انجام عملکرد بافت از دست را بر عهده میگیرد. فقط 15 درصد از سرطان های کبد میتوان با موفقیت برداشت. درمورد بعضی از بیماران ،ممکن است پیوند کبد مفید باشد .

سرطان موضعی غیر قابل برداشت

سرطان موضعی غیر قابل برداشت ،سرطانی است که حتی اگر به سایر نقاط نیز گسترش نیافته باشد ،جراح نمی تواند به علل مختلف توده سرطانی را از بدن خارج کند.یکی از دلایل آن سیروز یا سایر شرایطی است که کارایی کبد را کاهش میدهد.از دیگر دلایل می توان به محل نامناسب تومور درکبد و نیز دیگر شرایط خاص جسمانی بیمار اشاره کرد.دراین مورد از روش های درمانی دیگری برای کنترل بیماری و افزایش طول عمر بیمار استفاده می شود.

جراحی با امواج رادیویی

در این روش جاقوهای ویژه ای را بکار می برند که با کمک الکتروود های موجود در آنها و گرمایی که ایجاد می کنند ،سلول های سرطانی از بین می روند.

تزریق اتانول از طریق پوست:دراین روش،جراح الکل(اتانول)را مستقیم با یک سوزن داخل تومور تزریق می کند تا سلول های سرطانی از بین بروند .

کرایوسر جری:در این روش ،پس از شکافتن سطح پوست ،پزشک یک فلز مخصوص را درون تومور قرار می دهد تا با سرمای ایجاد شده در این فلز ، سلول های سرطانی از بین بروند.

تزریق اتانول از طریق سرخرگ کبدی:دراین روش پزشک بایک دستگاه مخصوص، مواد ضد سرطانی را از راه سرخرگ کبدی وارد کبد می کند.

برداشتن کامل کبد و پیوند کبد : اگر سرطان کبد به دلیل ضایعات سنگینی که برای کبد ایجاد کرده غیر قابل برداشت باشد ، درمورد بعضی اربیماران میتوان از پیوند کبد استفاده کرد.

سرطان پیشرفته

این نوع سرطان، سلول های سرطانی در تمام قسمت های کبد منتشر شده و سایر نقاط بدن نیز گسترش یافته اند. اگرچه سرطان پیرفته غیرقابل درمان است ،اما بعضی از پزشکان از داروهایی استفاده می کنند تا سیر پیشرفت را کند کنند .در این بیماران از داروهای ضد درد برای کاهش درد و رنج استفاده می شود.درمان سرطان پیشرفته از طریق شیمی درمانی یا پرتو درمانی یا هر دوی آنها انجام می شود.

عوارض جانبی درمان سرطان کبد

به دلیل آنکه درمان سرطان می تواند به سلول ها و بافت های سالم نیز آسیب برساند، عوارض جانبی دارد . این عوارض به عوامل مختلفی مانند نوع و میزان درمان بستگی دارد.عوارض در بیماران مختلف تفاوت دارند و حتی در مورد یک بیمار در جلسه های مختلف می تواند متفاوت باشد .پزشکان گروه درمانی،این عوارضرا برای بیمار شرح و نحوه روبرو شدن با آن را برای بیمار توضیح می دهند.

عوارض جراحی:پس از جراحی ،چند روز طول میکشد تا بیمار به حالت عادی باز گردد.بیماران معمولا روزهای اول احساس درد و ناراحتی می کنند و از داروهای مسکن می توان برای کاهش درد استفاده کرد. **عوارض شیمی درمانی**

سیستمیک: عوارض این روش به نوع و میزان داروی بکارگرفته بستگی دارد. این عوارض برای هر بیمار نیز متفاوت است. شیمی درمانی سیستمیک بیشتر سلول هایی را تحت فشار قرار میدهد که رشد و تقسیم سریعی دارند (مانند سلول های خونی). وقتی داروهای ضد سرطان بر این داروها اثر کنند، توان بدن برای مقابله با بیماری ها کاهش می یابد و ممکن است بیمار به راحتی دچار خونریزی شود. سلول های ریشه مو و جداره دستگاه گوارش نیز از سلول هایی هستند که در اثر شیمی درمانی آسیب می بینند و فرد دچار ریزش مو، تهوع، استفراغ یا اسهال می شود. این عوارض معمولاً پس از اتمام دوره درمان به تدریج از بین می روند.

عوارض پرتو درمانی: عوارض این روش درمانی به میزان اشعه تابیده شده و ناحیه ای که تحت تابش قرار گرفته است، بستگی دارد. بیماران هنگام درمان به خصوص در انتهای دوره، احساس خستگی زیادی می کنند. بنابراین استراحت برایشان بسیار مهم است. اما پزشکان به بیماران سفارش می کنند فعالیت های خود را هم به همان روال قبلی ادامه دهند. پرتو درمانی در ناحیه سینه یا شکم، معمولاً، تهوع، استفراغ و اسهال را بدنبال خواهد داشت و می تواند باعث کاهش سلول های سفید خون که حفاظت از بدن را بر عهده دارند، شود که به این ترتیب مقاومت بدن در مقابل بیماری ها کاهش می یابد.

تغذیه در بیماران مبتلا به سرطان کبد

بیماران مبتلا به سرطان کبد، چه بدلیل خستگی چه بدلیل احساس بیماری ممکن است، اشتهاى زیادى برای صرف غذا نداشته باشند. عوارض درمان نیز می تواند خوردن غذا را مشکل کند و مزه یا بوی طبیعی غذا ممکن است برای بیمار متفاوت باشد. با وجود این، بیماران باید انرژی کافی دریافت کنند تا دچار کاهش وزن نشوند و روند بهبودشان تسریع شود. غذا خوردن از طرف دیگر باعث می شود بیماران احساس خوبی داشته باشند. برنامه ریزی غذایی بسیار مهم است. درمان سرطان کبد ممکن است تغذیه را برای بیماران مشکل کند و به همین دلیل باید به صورت مداوم از نظر وزن و وضعیت سلامت کنترل شوند.

پیشگیری سرطان کبد

به هیچ عنوان الکل ننوشید.

واکسیناسیون علیه هپاتیت B ممکن است کمک کننده باشد.

انجام منظم آزمایش های بررسی وجود این سرطان در افراد در معرض خطر (کسانی که سیروز یا هپاتیت مزمن فعال دارند)

منبع مورد استفاده: هفته نامه زندگی مثبت، 118شنبه 12 اسفند 1390

تلفن: 22887350